

Nejsoucí mínitelné

Význam slova „nejsoucí“ závisí především na příslušném významu slova „jsoucí“. Pokud „jsoucí“ znamená „aktuálně jsoucí“ neboli právě teď a zde přítomný, pak vše mimo náš (nějaký) dosah, na příklad vzdálené (časově i prostorově, např. minulé nebo na opačné straně planety či na jiné, dosud neznámé planetě apod.) je „nejsoucí“. Avšak navzdory tomu, že to je v tomto smyslu „nejsoucí“, takže na to nemůžeme „ukázat prstem“ (jak tomu chtěl Kratylos), je to „mínitelné“ – a nejenom to. My to můžeme zkoumat, i když to nemáme „hic et nunc“ před sebou jako „předmět“, abychom mohli být „při tom“ a aby ono to mohlo být „při nás“. A můžeme to zkoumat ze dvou důvodů. Především to můžeme zkoumat podobně jako můžeme zkoumat geometrické a stereometrické atd. útvary (nebo také čísla a vztahy mezi nimi), které můžeme „mínit“, i když víme, že je nikde ve světě kolem sebe nemůžeme najít, abychom na ně mohli prstem ukázat (a abychom o nich měl nějaké informaci prostředkované našimi smysly). To znamená, že můžeme mínit, myslit a podrobovat zkoumání také takové „skutečnosti“, taková „jsoucna“, k nimž vůbec nemáme smyslový přístup, jen myšlenkový. (Na tomto místě nebudeme řešit problém rozdílu mezi pouhým výmyslem, který může ovšem být nesmyslný, a „výmyslem“, který může dávat dobrý smysl a může něčemu „odpovídat“.) A druhým důvodem je možnost mínit skutečnosti, které mají rozměr v čase, tj. mají událostný charakter jak ve smyslu své fyzické existence, tak ve smyslu událostných vztahů k okolnímu světu. To jsou vlastně všechny živé bytosti, všechny organismy, které nikdy nemáme a ani nemůžeme mít zde a nyní celé před sebou, protože jsou vždycky z větší části buď ještě nejsoucí nebo už nejsoucí, zatímco to, co máme nebo dokonce jen můžeme mít „před“ sebou, je pouhá momentální „abstrakce“, „výsek“, useknutý „kousek“ takového organismu. (Nejde jen o to, že ten organismus na počátku vypadá jinak než později a že se stále trochu mění, ale také – a dokonce zejména – o to, že ten organismus se nějak „chová“, „projevuje“, je v různých situacích různě aktivní a také různě reaguje na to, co má kolem sebe.) Tím vším se tedy můžeme právem zabývat jako čímsi skutečným, neboť to můžeme sledovat také za pomoci a zprostředkování našich smyslových orgánů (které ovšem samy o sobě reagují vždycky jen na to, co mají „před sebou“ resp. čeho se nějak mohou „dotknout“ (jak to požadoval Kratylos, mutatis mutandis ovšem), s čím se přímo fyzicky mohou setkat (a vskutku setkají – např. oko s fotony, ucho se zvukovými vlnami, chuť a čich s molekulami látek, hmat s tlakem pevné hmotnosti apod.). Na základě těchto zcela „fyzických“ „dat“ či „informací“ o nich si pak naše smysly „konstruuji“ různě věci či předměty, a to zčásti samy, ale vždy za spolupůsobení či spíše intervence naší mysli, našeho porozumění, „rozumu“. Teprve pak se otvírá možno vskutku mínit nejenom tu „konstrukci“ (jako myšlenkový „model“), ale i tu přímo jinak nepřístupnou „věc“, kterou jsme myšlenkově modelovali.

(Písek, 110205-3.)